

SZANSE I BARIERY WDRAŻANIA NOWYCH PRZEPISÓW TECHNICZNO – BUDOWLANYCH DOTYCZĄCYCH DRÓG

STANISŁAW GACA
Politechnika Krakowska

KAZIMIERZ JAMROZ
Politechnika Gdańska

ZAMIAST WPROWADZENIA – GENERALNE ZAŁOŻENIE:

*„CHCEMY TWORZYĆ BARDZIEJ SPRAWNĄ I BEZPIECZNĄ INFRASTRUKTURĘ
Z UWZGLĘDNIENIEM WSPÓŁCZESNYCH I PRZYSZŁYCH UWARUNKOWAŃ,
PRZY RÓWNOCZESNEJ RACJONALIZACJI KOSZTÓW”*

– jak to osiągnąć?

Próba odpowiedzi:

1. Doskonalenie istniejących przepisów – wykorzystanie współczesnej wiedzy z praktyki i wyników badań, dostosowanie do zmieniających się uwarunkowań technicznych i społeczno-gospodarczych oraz funkcjonowania systemu „Człowiek – Pojazd – Droga – Środowisko drogi”
2. Popularyzacja wiedzy technicznej o „dobrych praktykach”
3. Stosowanie narzędzi kontrolnych (np. Dyrektywy UE, dokumenty krajowe, procedury prawa budowlanego itp.)

Jakie powinny być drogi w XXI wieku?

- „Bezpieczne i niezawodne drogi”
- „Inteligentne drogi”
- „Energooszczędne drogi”
- „Drogi o niskiej emisji zanieczyszczeń”
- „Drogi współtworzące środowisko życia”
- „Drogi elementem zrównoważonego rozwoju”
- „Drogi nośnikiem innowacji”

*Zmiany oczekiwań względem infrastruktury drogowej
= wskazania do zmian przepisów techniczno-budowlanych*

					Drogi inteligentne
					Drogi „wygodne” dla wszystkich użytkowników
Drogi o strategicznej funkcji gospodarczej i militarnej	Drogi bezpieczne i sprawne (przepustowość)	Drogi przyjazne środowisku, ograniczenia dostępności	Drogi wpisujące się w przestrzeń miejską		
Do lat 70.	Lata 70. Wiedza techniczna o drogownictwie	Lata 80. Zrównoważony rozwój	Lata 90. Integracja z przestrzenią miejską	Lata 2000 Wielo- funkcyjność	Od lat 2010 Nowe technologie informacyjne

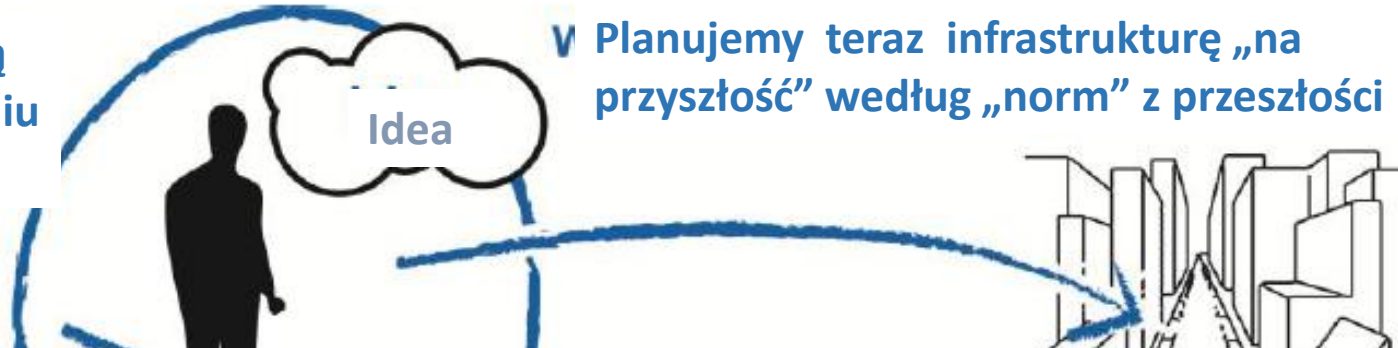
Źródło: Bremer S. A: Planung und Gestaltung von Verkehrsinfrastruktur als Entwicklungsbaustein der Stadt. Tagung „Mobilität 2100“ Mobilitätsdesign – Wie die Gestaltung uns beeinflusst, Frankfurt am Main, 15. Mai 2019

Jakie są merytoryczne uwarunkowania zmian przepisów techniczno- budowlanych?

- Poprawa sprawności i bezpieczeństwa funkcjonowania infrastruktury drogowej
- Odpowiedź na zmiany wzorców zachowań społecznych i oczekiwań w stosunku do infrastruktury drogowej
- Dostosowanie do zmieniających się uwarunkowań techniczno-ekonomicznych
- Eliminacja stwierdzonych w praktyce braków i błędów powodujących powstawanie rozwiązań nie spełniających współczesnych wymagań
- „Lepsze projektowanie” przez wykorzystanie nowych elementów wiedzy o uwarunkowaniach funkcjonowania człowieka jako użytkownika dróg
- Konieczność przekształceń istniejącej infrastruktury przy „ograniczeniach”
- Wykorzystanie potencjału ITS i możliwości gromadzenia masowych danych przydatnych do zarządzania ruchem i infrastrukturą

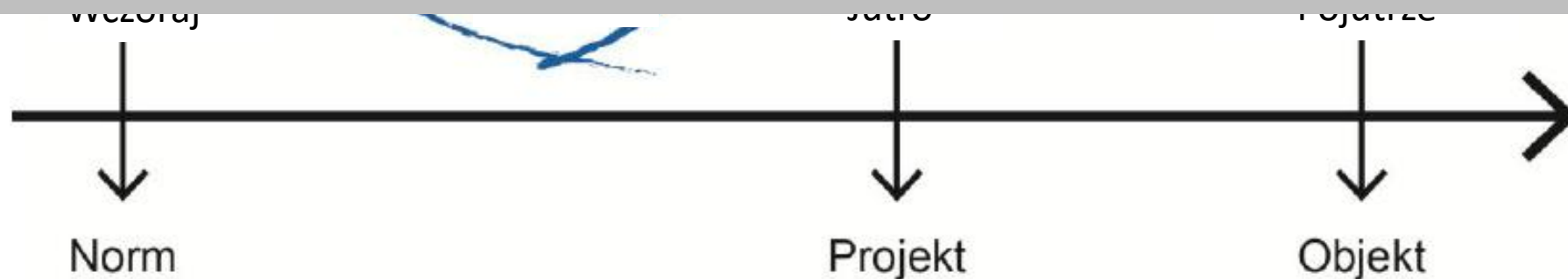
DYLEMATY - JAK TWORZYĆ WYMAGANIA „NA PRZYSZŁOŚĆ”

„Normy” bazują
na doświadczeniu
z wczoraj

Planujemy teraz infrastrukturę „na przyszłość” według „norm” z przeszłości

Nie wszystkie nowe zapisy „mogą być trafione” i będą wymagać zmian!!!

Źródło:

Forschungsauftrag SVI 2008/003 auf Antrag der Schweizerischen Vereinigung der Verkehrsingenieure und Verkehrsexperten (SVI)

Przykłady dylematów w projektowaniu geometrycznym – niepewność przy świadomości, że tworzymy trwałą infrastrukturę, trudną do przekształceń

1. Jak kształtować infrastrukturę drogową uwzględniając zmieniające się wzorce zachowań społecznych, oczekiwań i sposobów realizacji mobilności, np. rozpowszechnienie UTO, popularyzację zrównoważonego rozwoju itp.???
2. Czy i jak infrastruktura drogową powinna być dostosowywana/budowana, aby sprostać rozwojowi technicznemu pojazdów?

Dylemat: „podjąć kosztowne działania przystosowania infrastruktury do pojazdów zautomatyzowanych, ale mogą się one okazać niepotrzebne z powodu rozwoju pojazdów, czy nie zmieniać infrastruktury, licząc na dalszy rozwój pojazdów, ale jeśli on nie nastąpi, to opóźnimy upowszechnienie zautomatyzowanych pojazdów”

3. Czy i jak należy uwzględniać zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa)?
4. W jakim stopniu zapewniać swobodę we wdrażaniu rozwiązań eksperymentalnych?
5. Co może nas jeszcze zaskoczyć???

Mimo braku odpowiedzi na wiele pytań celowe są zmieniamy przepisów TB!!!

Rewolucja?

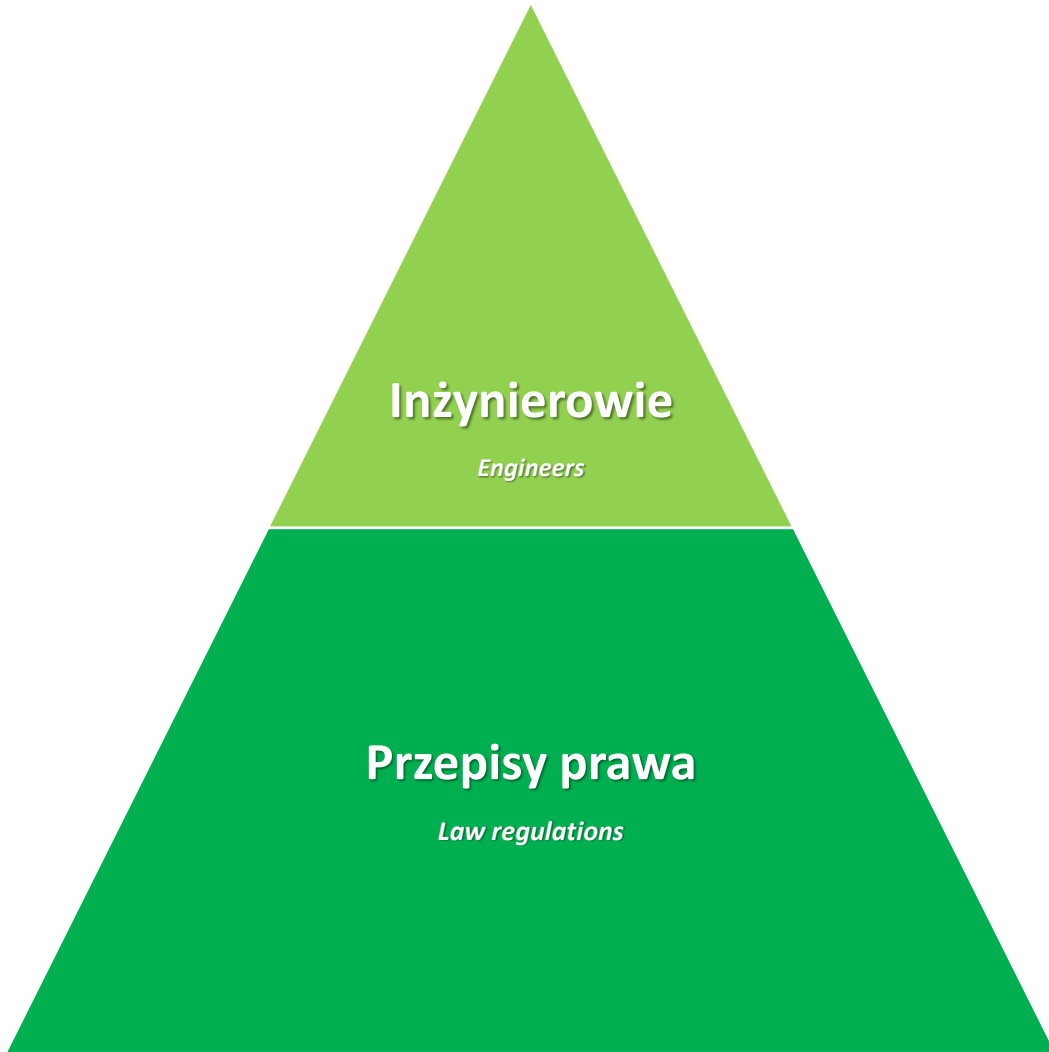
zmniejszono liczbę rozporządzeń **z 3 do 1**

zmniejszono liczbę paragrafów w rozporządzeniach **z ok. 660 do 117**

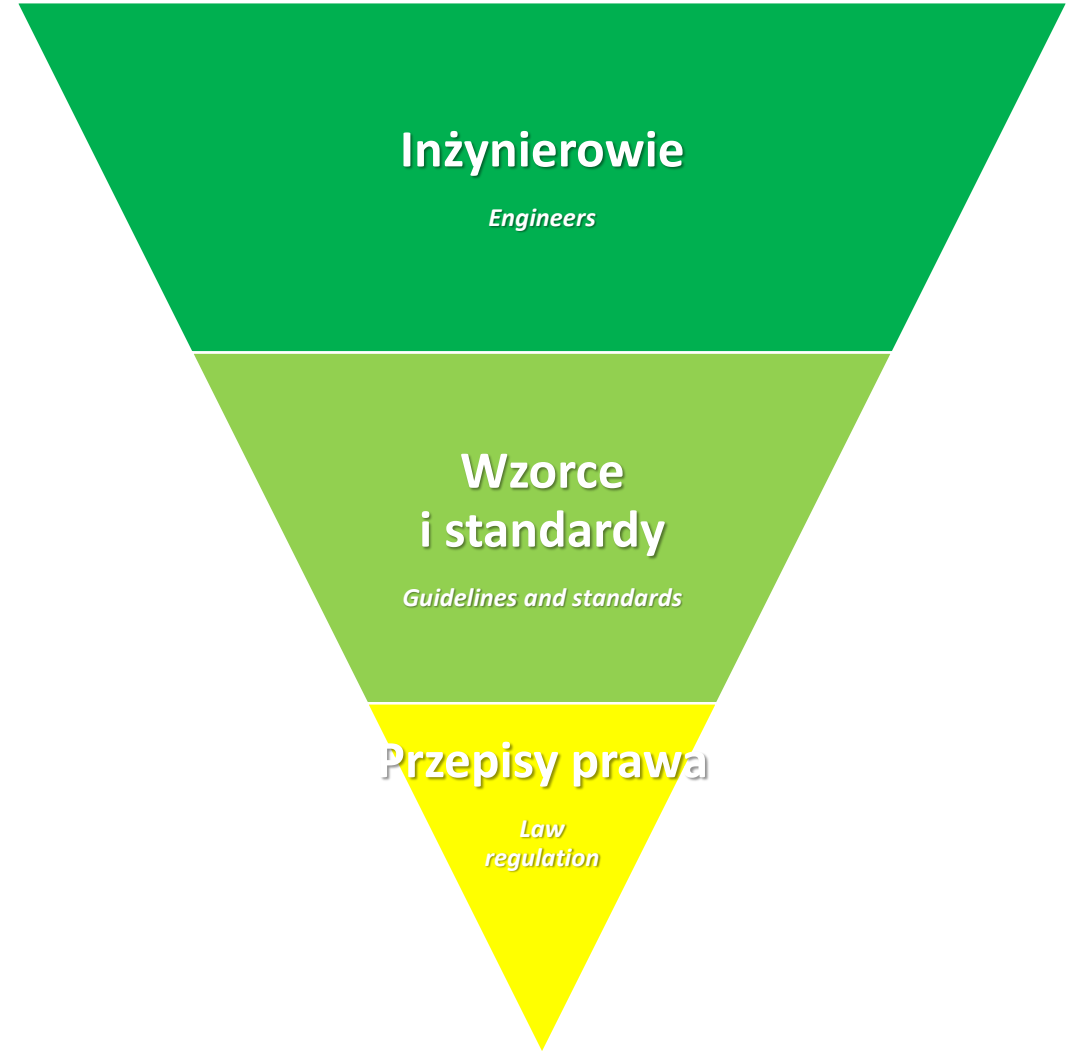
zmniejszono liczbę załączników do rozporządzeń **z 13 do 3**

Stan do 20 września 2022 r.

Stan od 21 września 2022 r.

ISTOTA ZMIAN W PRZEPISACH DO PROJEKTOWANIA

- **duży nacisk na rozwiązania podnoszące poziom bezpieczeństwa ruchu** na drogach, np. poprzez zmianę parametrów geometrycznych. W zeszytach wskazano zalecane rozwiązania, często uzupełnione o rysunki.
- **możliwość bardziej elastycznego dostosowania pewnych parametrów projektu** do warunków na drodze istniejącej, jej otoczenia oraz innych wymagań, które należy uwzględnić. Założenie: ograniczenie konieczności występowania o odstępstwa od PTB, ułatwienie projektowania oraz przyspieszenie procedur administracyjnych.
- wprowadzenie nowego pojęcia „**trudne warunki**”, gdy występuje brak możliwości lub byłyby rażąco wysokie koszty zastosowania rozwiązania standardowego względem alternatywnego, przyjętego w projekcie. Przyjęcie parametrów dla „trudnych warunków” wymaga każdorazowo uzasadnienia dla niestandardowego rozwiązania w projekcie budowlanym, ale daje możliwość zastosowania racjonalnego rozwiązania technicznego.
- **Wytyczne WR-D** szczegółowo podają kiedy i jakie ograniczenia parametrów można zastosować oraz w jakiej sytuacji.

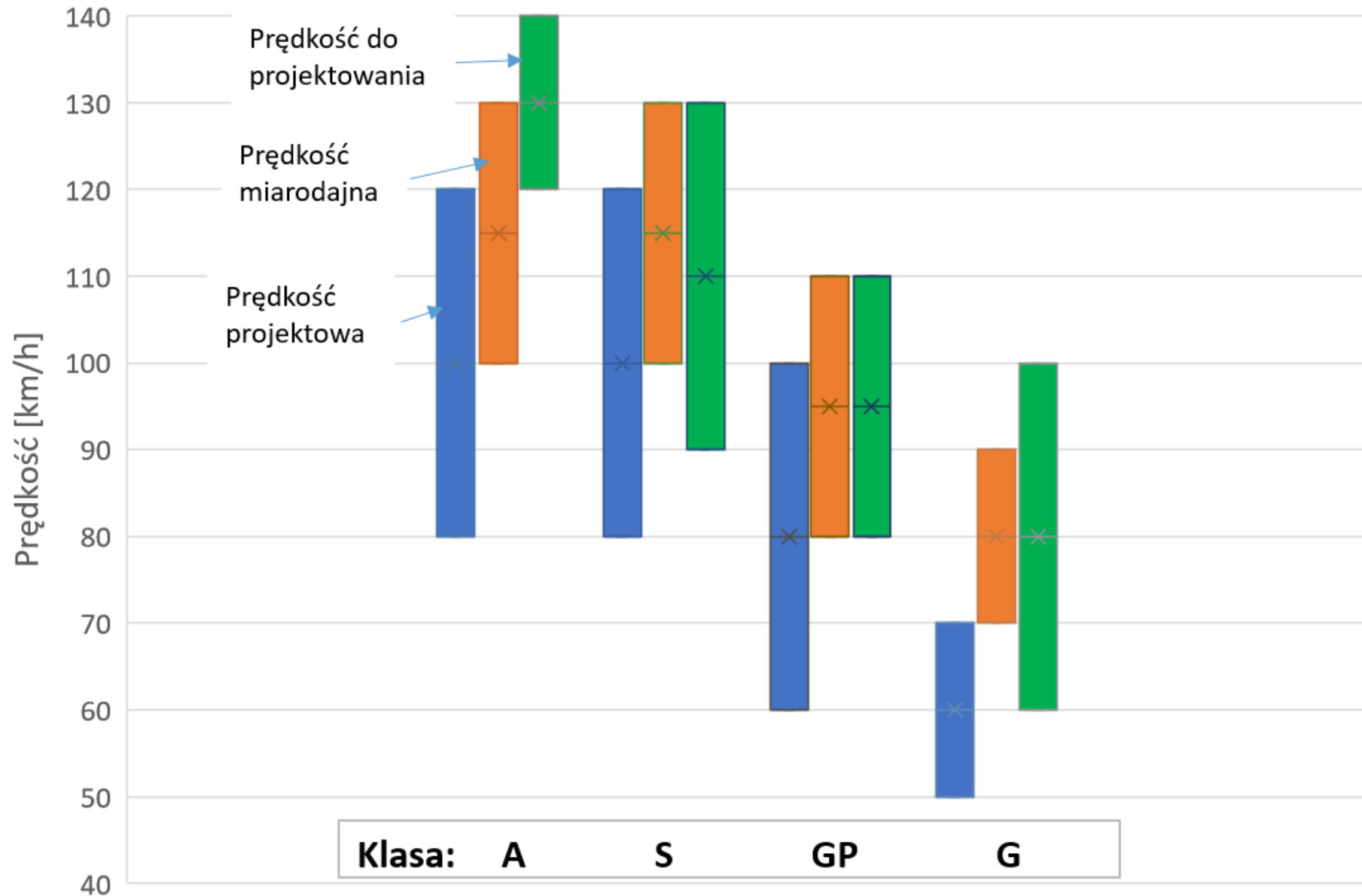
Nowe zasady projektowe dotyczą m.in.:

- Prędkości do projektowania
- Projektowania niwelety drogi
- Widoczności na drodze
- Zmiany skrajni drogowej i kształtowania przekroju
- Wyznaczenia strefy bez przeszkód
- Projektowania skrzyżowań, węzłów, zjazdów
- Przejezdności jako kryterium funkcjonalności

Prędkość do projektowania

- Definicja: parametr wyznaczający standard drogi, z uwzględnieniem jej funkcji, któremu przyporządkowane są graniczne parametry części drogi oraz zakres jej wyposażenia,
- Prędkość do projektowania V_{dp} zastępuje dawną „prędkość projektową” i „prędkość miarodajną”
- Dla dróg klas A – G **prędkość do projektowania** jest większa lub równa dawnej prędkości miarodajnej → zapas bezpieczeństwa
- Dla dróg klas Z – D **prędkość do projektowania** jest większa lub równa dawnej prędkości projektowej

Porównanie starych i nowych prędkości

SZANSE STWARZANE PRZEZ NOWĄ STRUKTURĘ PTB I POTENCJALNA ROLA WZORCÓW I STANDARDÓW (*WiS*)

SZANSE = **BUDOWA BARDZIEJ SPRAWNEJ I BEZPIECZNEJ INFRASTRUKTURY**

1. Dostarczanie współczesnej wiedzy technicznej wypełniającej ogólne zapisy Prawa budowlanego i Rozporządzenia oraz jej łatwa aktualizacja
2. Standaryzacja rozwiązań, szczególnie istotna z uwagi na użytkowników dróg, których zachowania powiązane są z wypracowanymi wzorcami postępowania w różnych sytuacjach (*dotyczy szczególnie rozwiązań wpływających na decyzje uczestników ruchu*) - wprowadzenie pojęcia rozwiązania standardowego (rekomendowanego) z możliwością stosowania innych rozwiązań w trudnych warunkach
3. Promocja „dobrej praktyki” poprzez popularyzację sprawdzonych rozwiązań w tym typowych i wykraczających poza *WiS*
4. Większa swoboda projektowania w trudnych warunkach, ale też odpowiedzialność!
5. Otwarcie na poszukiwania lepszych rozwiązań niż rekomendowane w *WiS*

PRZYKŁAD DO INDYWIDUALNEJ ANALIZY

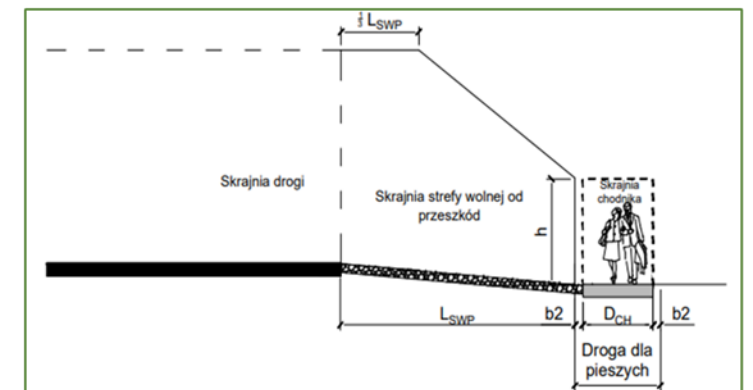
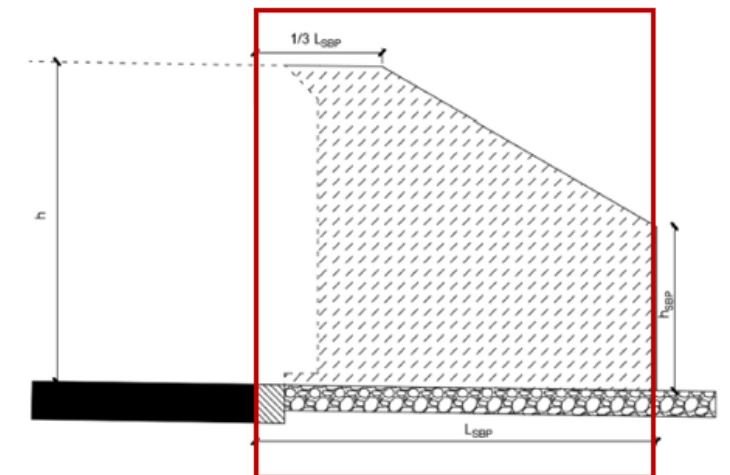
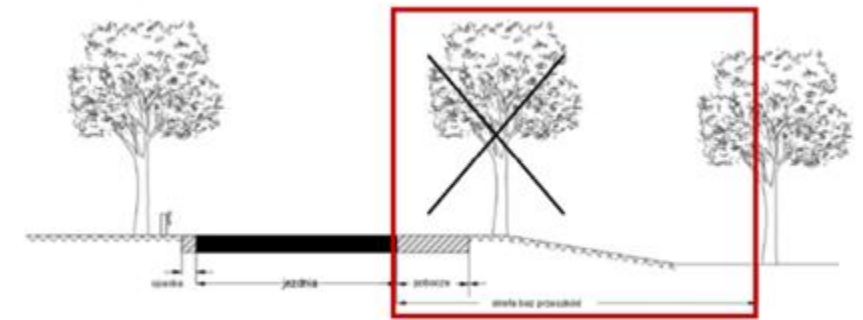
Strefa bez przeszkód w otoczeniu drogi

Przy drodze o prędkości dopuszczalnej > 50 km/h projektuje się strefę bez przeszkód - obszar przylegający do jezdni, którego ukształtowanie ogranicza negatywne skutki niekontrolowanego zjechania pojazdu z jezdni,

Gwarantuje to pojazdom bezpieczne przemieszczenie się bez narażenia na konsekwencje wywrócenia, uderzenia w przeszkodę lub wjechania w obszar zagrożony.

Gwarantuje to osobom niechronionym (pieszym, rowerzystom) bezpieczne przemieszczanie się poza strefą bez przeszkód.

Jeżeli nie ma możliwości zachowania strefy bez przeszkód, konieczne będzie zastosowanie barier ochronnych.

PRZYKŁAD DO INDYWIDUALNEJ ANALIZY

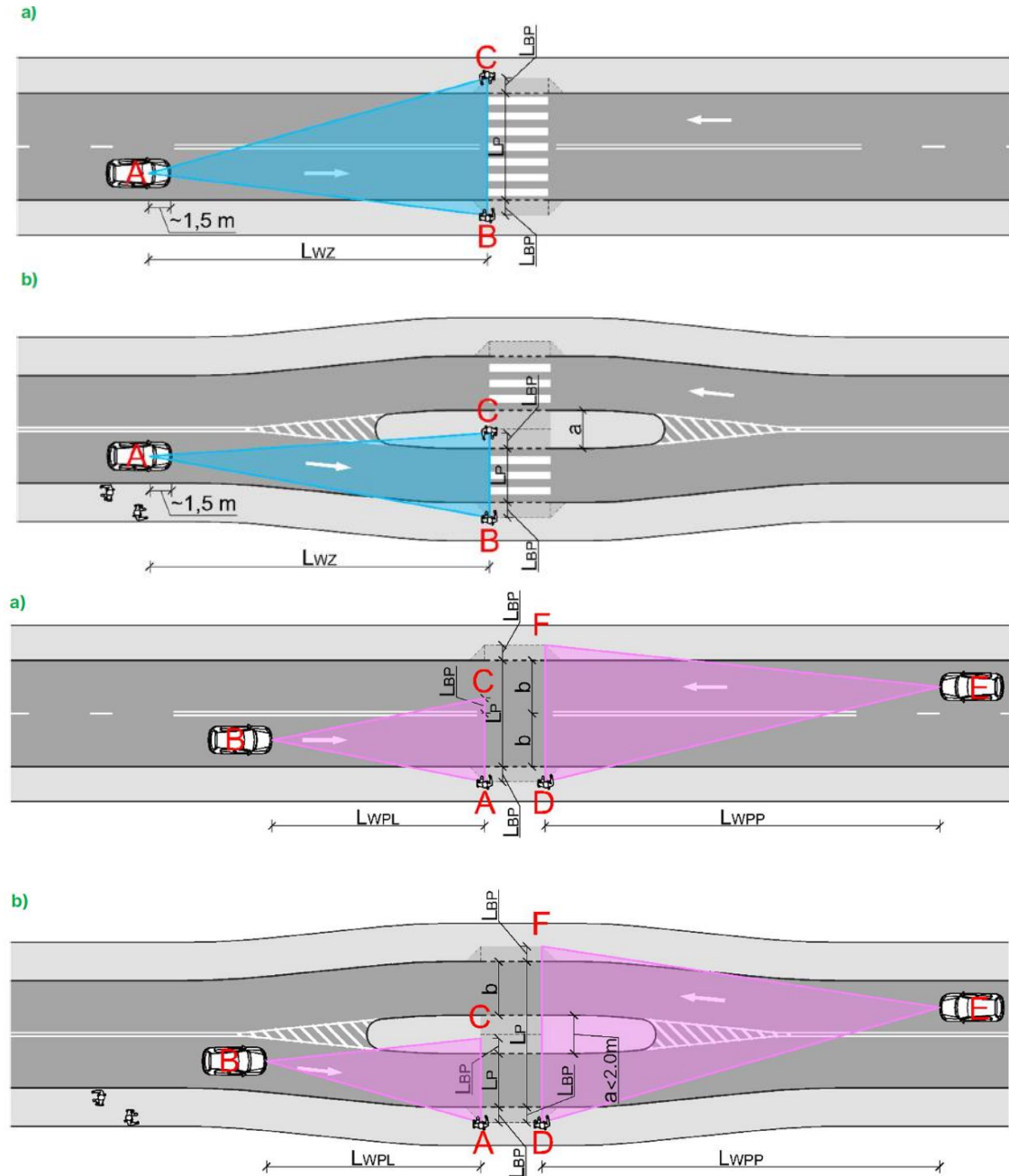
Widoczność, przejścia dla pieszych

Widoczność pieszego z punktu widzenia kierującego pojazdem

$$L_{WZ} = \frac{T_{RK} \cdot V_{od}}{3,6} + \frac{V_{od}^2}{26 \cdot (d \pm 0,1 \cdot i)} + 1,5$$

Widoczność pojazdu z punktu widzenia pieszego

$$L_{WP} = \frac{V_{od}}{3,6} \cdot \left(\frac{L_{PP}}{V_p} + T_{RP} \right)$$

PRZYKŁAD DO INDYWIDUALNEJ ANALIZY

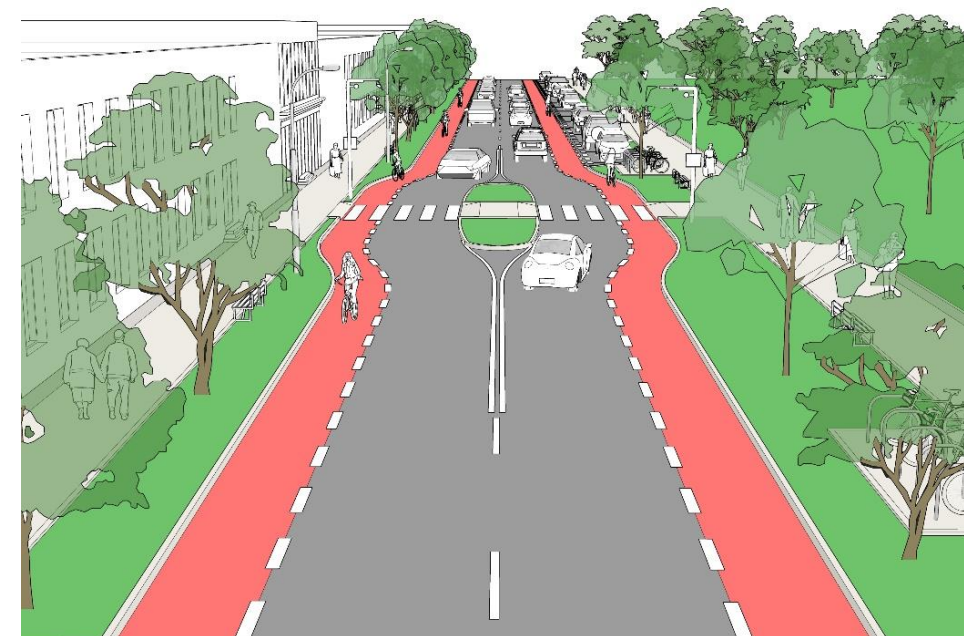
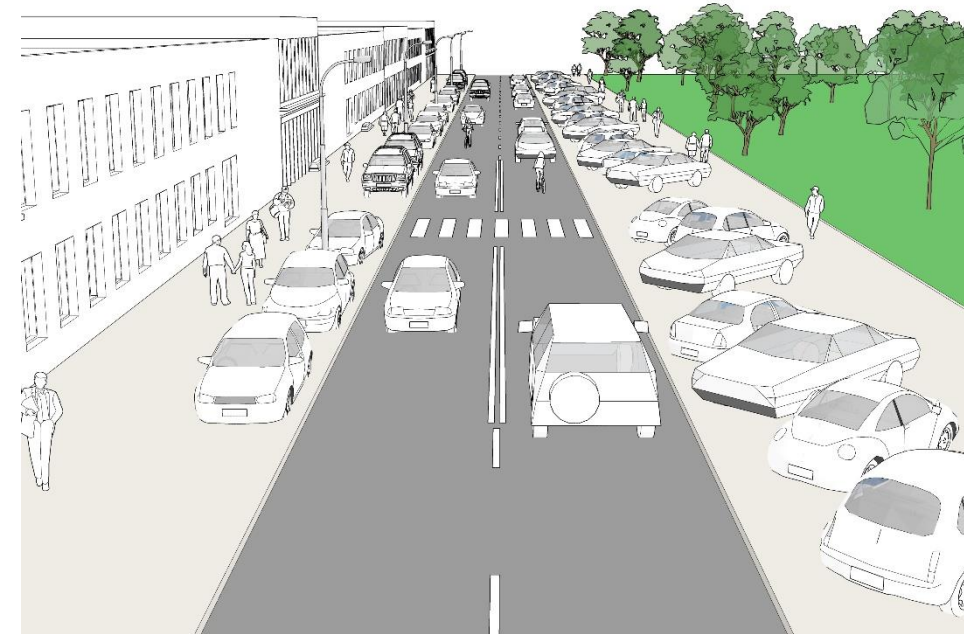
Przekształcanie ulic - zasady

Ulica klasy Z, $V_{dop} = 50 \text{ km/h}$, o szerokości $\sim 20,0 \text{ m}$.

Przed przekształceniem ulica realizuje głównie funkcję transportu indywidualnego. Przestrzeń poza jezdnią zdominowana są przez parkujące pojazdy, brak przestrzeni dla ruchu rowerów, ruch pieszy z istotnymi ograniczeniami (wąskie przekroje, przeszkody w przestrzeni ruchu pieszego). Brak zieleni zapewniającej cień i przyjazne warunki bytowe.

Po przekształceniu. Zawężenie szerokości pasów ruchu i eliminacja parkowania lub zamiana parkowania ukośnego na parkowanie równoległe pozwoli na uzyskanie przestrzeni na inne funkcje. Dla prowadzenia ruchu rowerów przewidziano pasy dla rowerów.

W przestrzeni poza jezdnią wydzielono chodnik wraz z pasami bezpieczeństwa, pasami obsługującymi oraz buforowymi. W pasach buforowych i obsługujących przewidziano miejsce na ławki, zieleni, infrastrukturę oświetleniową oraz oznakowanie pionowe. Dla zapewnienia wyższego poziomu bezpieczeństwa przewidziano wyspę azylu. Częściowa eliminacja i reorganizacja parkowania pozwoli na zapewnienie przestrzeni dla wszystkich użytkowników ruchu.

ZAGROŻENIA I BARIERY PRZY WDRAŻANIU NOWYCH PTB (I)

1. Istotna zmiana dotychczasowej praktyki w stosowaniu PTB – *„zagubienie” środowiska inżynierskiego, decydentów, jednostek nadzoru.....*
2. Różne rozumienie statusu/roli nieobligatoryjnych WiS – *możliwe skrajne podejścia: odrzucenie lub przyjęcie jako wymagań bezwzględnych*
3. Wzrost roli projektanta jako „decydenta” a nie głównie „wykonawcy” – *trudne dotarcie do świadomości i przygotowanie do takiej zmiany, ważna współpraca „zleceniodawca – projektant”*
4. Wprowadzenie dodatkowych wymagań funkcjonalnych i brd – *ich postrzeganie głównie poprzez pryzmat kosztów z pomijaniem korzyści*
5. Projektowanie w tzw. trudnych warunkach - *bardzo duża odpowiedzialność zleceniodawcy i projektanta z możliwymi konfliktami kosztów i „dobrej praktyki”*
6. Nowe spojrzenie na rolę kosztów poprzez uwzględnianie kosztów cyklu życia – *opory w stosowaniu z uwagi na brak łatwych narzędzi ich szacowania*

ZAGROŻENIA I BARIERY PRZY WDRAŻANIU NOWYCH PTB (II)

7. Niektóre z proponowanych rozwiązań „na przyszłość” mogą budzić sprzeciw zleceńodawców i projektantów – *bariera tradycyjnego spojrzenia na projektowanie i utrzymanie dróg, powielanie schematów...*
8. Brak wystarczającego zróżnicowania „możliwości” zarządców dróg różnych szczebli – *merytorycznie uzasadnione rozwiązania mogą być trudne do wdrożenia, a równocześnie brak jest narzędzi oceny skutków rezygnacji z rozwiązań zalecanych*
9. Poszukiwania oszczędności przez wykorzystywanie braku „ostrych” wymagań w Rozporządzeniu – *presja na projektanta aby pomijał „kosztowne” rekomendacje WiS*
10. „Ostrożność” projektantów w poszukiwaniu innowacyjnych rozwiązań wykraczających poza prezentowane w WiS – *za rozwiązania WiS „współodpowiada” Minister, a za własne pomysły projektant*

CO DALEJ?

1. Monitorowanie wdrażania *WiS* z analizami identyfikowanych problemów – *działanie reaktywne (MI, PKD)*
2. Uzupełnianie narzędzi wspomagających procesy decyzyjne w projektowaniu i utrzymaniu - *działanie proaktywne (MI, ???)*
3. Aktualizacja kształcenia i doksztalcania kadr inżynierskich – *działanie reaktywne (proaktywne)*
4. Podejmowanie badań stymulowanych „wyzwaniami przyszłości” – *działanie proaktywne (przykłady poniżej)*
  - Zmiany „mobilności” i ich wpływ na planowanie i projektowanie infrastruktury drogowej
  - Efektywność środków poprawy brd i metody jej prognozowania
  - Wykorzystanie automatyzacji i masowych danych w zarządzaniu drogami i ruchem
  - Sprawność i bezpieczeństwo ruchu w mieszanym potoku pojazdów zautomatyzowanych i „standardowych”
  - „Bezpieczna prędkość” na drogach jednojezdniowych i ulicach

Problemy z wdrożeniem WIS-ów – spojrzenie projektanta

- Przystwojenie i wdrożenie WIS-ów wymaga czasu. Nie da się wszystkiego po prostu przeczytać i zapamiętać, bo jest tego za dużo. Musimy się nauczyć korzystać z wytycznych.
- Opisy zagadnień są mocno zróżnicowane pod względem szczegółowości. Nie zawsze też intuicyjnie trafia się od razu do poszukiwanych informacji, czasem trzeba przejrzeć kilka zeszytów, aby coś odnaleźć i sprawdzić.
- Aktualnie wytyczne WR-D zawierają ponad 1500 stron formatu A4, bez stron tytułowych, spisów itp. Dojdzie jeszcze ok. 600-700 stron „wiedzy technicznej”. Czekamy na wejście kilku ważnych zeszytów, które obejmują – uspokojenie ruchu, odwodnienie, ulice, transport zbiorowy, planowanie tras dla pieszych.
- Struktura WIS opiera się na układzie rozdziałów, bez numeracji stron. Ma to w przyszłości ułatwić aktualizację treści, bez potrzeby całkowitej wymiany dokumentu, a jedynie kart zawierających zmiany. Było i jest to mocno krytykowane przez środowisko.

Problemy z wdrożeniem WIS-ów – spojrzenie projektanta

- Fakt, że wytyczne nie stanowią przepisów techniczno-budowlanych będzie stwarzać pewne trudności.
- Wykonawcy w systemie Projektuj i Buduj będą chcieli promować rozwiązania najmniej kosztowne, argumentując, że „przecież to są tylko zalecenia”.
- Zarządcy dróg będą szukać rozwiązań najmniej kolizyjnych i najtańszych, często starając się wykorzystać trudne warunki.
- Projektanci będą chcieli projektować jak najłatwiej, byle szybko i zdążyć w terminie... Tymczasem nakład pracy Projektanta będzie większy niż dotychczas.
- Z jednej strony może szkoda, że nowe wytyczne WR-D wchodzą w życie dopiero teraz, ponieważ pierwsze prace pod kątem unowocześnienia przepisów były prowadzone w 2010r. Od tego czasu zaprojektowano i zbudowano lub przebudowano większość dróg sieci podstawowej, dróg szybkiego ruchu i innych dróg krajowych. Należy jednak pamiętać, że drogi te stanowią ok. 5% całkowitej długości sieci dróg publicznych i jest jeszcze wiele do zrobienia ...

Problemy z wdrożeniem WIS-ów – propozycje szkolenia

Dlaczego potrzebne są szkolenia ?

- Wyjaśnienie idei i zakresu zmian w PTB
- Konieczność wyjaśnień i interpretacji „suchych” zapisów zastosowanych w PTB
- Zmniejszenie obaw środowiska projektantów, zarządców dróg itp., dotyczące zakresu zmian PTB i zakresu WIS,
- Dobra okazja do odświeżenia wiedzy dotyczącej zasad projektowania i utrzymania infrastruktury drogowej
- Podnoszenie poziomu wiedzy projektantów zwiększającej możliwości stosowania rozwiązań innych niż rekomendowane, zwłaszcza w przypadku rozwiązań stosowanych w trudnych warunkach

Jak to zrobić?

- Przeprowadzenie kursów szkoleniowych dla projektantów i zarządców dróg na wzór ZDM Warszawa
- Opracowanie materiałów szkoleniowych uzupełniających i wyjaśniających wiedzę zawartą we WIS.
- Poddawanie WIS dyskusji i krytyce pozwalające na weryfikowanie zapisów i wprowadzanie ulepszeń

Zamiast wniosków uwagi w formie oceny subiektywnej
CZY JESTEŚMY PRZYGOTOWANI NA WDROŻENIE NOWYCH PRZEPISÓW PTB?

1. Formalnie niewiele zmieni się w stosunku do obowiązującego od wielu lat zapisu art. 5.1 Prawa budowlanego. Zmieni się jednak praktyczne podejście do tego zapisu i świadomość tego faktu może być trudna do przyswojenia w „środowisku drogowym.”
2. Konieczność szerszego sięgania po „wiedzę techniczną” rodzi ryzyko przyjmowania za taką wiedzę także wątpliwych publikacji i rekomendacji.
3. Warunkiem koniecznym dobrego stosowania PTB jest zwiększenie roli ustawicznego kształcenia kadr oraz poszerzanie zakresu merytorycznego *WiS*, a także popularyzacja innych zweryfikowanych rekomendacji (m.in. prawo lokalne).
4. Często spotykana niska jakość projektów może sugerować trudną drogę w przechodzeniu „od starego do nowego”.

Dziękuję za uwagę
sgaca@pk.edu.pl
kjamroz@pg.edu.pl